

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

**KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD
MARIBOR**

KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD MARIBOR

Vinarska ulica 14, 2000 Maribor, Slovenija
Tel.: (+386) 2 228 49 00, Fax: (02) 251 94 82
E-pošta: info@kmetijski-zavod.si,
<http://www.kmetijski-zavod.si/>

PROGRAM JAVNE SLUŽBE NA PODROČJU VINOGRADNIŠTVA 2020

1 UVOD

Program dela Javne službe v vinogradništvu (JSV) na KGZS Kmetijsko gozdarskem zavodu Maribor bo v letu 2020 potekal v Oddelku Seleksijsko trsničarsko središče Ivanjkovci (STS Ivanjkovci). Izvajali se bosta nalogi:

- selekcija vinske trte v vinorodnih deželah Podravje in Posavje,
- zagotavljanje izhodiščnega razmnoževalnega materiala vinske trte v vinorodnih deželah Podravje in Posavje.

Podizvajalca pri nalogi Selekcija sta:

- Kmetijski inštitut Slovenije (KIS)
- Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede Maribor (FKBM).

Pri izvajanju nalog sodelujemo tudi z JSKS in JSZVR. Službi izvajata programe dela v oddelkih KGZS Kmetijsko gozdarskega zavoda Maribor in se po dogovoru vključita v naše delo ali pa nam pomagata z nasveti in s svojim strokovnim znanjem.

V predlaganem programu JSV, ki je razdeljen po posameznih strokovnih nalogah, je vključen tudi program podizvajalcev.

Za redno obnovo vinogradov je potrebno zagotoviti zadostno pridelavo cepičev in ključev ter trsnih cepljenk. Pridelava trsnih cepljenk temelji na lastnem razmnoževalnem materialu, katerega znatni del so potrjeni slovenski kloni žlahtne vinske trte in podlag. To je še posebej pomembno pri pridelavi lokalnih sort vinske trte, kjer razmnoževalnega materiala ni mogoče dobiti od drugod, so pa v velikem deležu zastopane v pridelavi grozdja in vina v Sloveniji. Z ustrezno selekcijo domačih klonov sort vinske trte, ki v naših podnebnih in talnih razmerah dajejo kakovosten in stalen pridelek, poteka nadzorovano uvajanje odbranih klonov v redno pridelavo. Po zaključku prvega ciklusa klonske selekcije je z uradno potrditvijo 29 klonov v STS Ivanjkovci slovenskim vinogradnikom in trsničarjem na razpolago trsni material 29 klonov desetih sort za sajenje vinogradov. Da so bili naši kloni uspešni pri potrošnikih na domačem in tujem trgu sadilnega materiala vinske trte dokazuje dejstvo, da cepljenke slovenskih klonov zavzemajo 40 % proizvodnje certificiranih cepljenk, pri cepičih pa je bil ta delež okrog 70 %. Delež cepljenk bi bil še večji, če bi v Sloveniji potekala vsaj obnova vinogradov za enostavno »reprodukcijo«, vendar temu ni tako, zato je pričakovati tudi krizo v trsničarski proizvodnji.

1.1 PRAVNA PODLAGA

Pravna podlaga za izvajanje JSV je:

- Zakon o kmetijstvu (Uradni list RS, št. 45/08, 57/12, 90/12 – ZdZPVHVVR, 26/14, 32/15 in 27/17);
- Uredba o javnih službah strokovnih nalog v proizvodnji kmetijskih rastlin (Uradni list RS, št. 60/17).

1.2 CILJI IN DEJAVNOSTI JSV V OBDOBJU 2018-2024

Program dela javne službe temelji na strategiji razvoja in ukrepov kmetijske politike za vinogradništvo, katerega ključni strateški cilj je ohranjanje in povečanje obsega vinogradniških površin, krčitev starih neekonomičnih vinogradov in sajenje primernih sort na določeno lego. Za doseganje tega cilja so pomembne kakovostne trsne cepljenke in izboljšanje trsnega izbora v skladu s spremenjenimi

tehnologijami ter prilagoditvami na naravne danosti, predvsem na podnebne razmere. Na ta način se bo tako ohranjala kakovostna in gospodarna pridelava vina.

Večletno strokovno delo je do sedaj potekalo na področju strokovnih nalog selekcija in introdukcija ter na področju vzdrževalne selekcije v matičnih vinogradih z namenom zagotavljanja izhodiščnega razmnoževalnega materiala.

Cilji JSV, ki jih zasledujemo v obdobju 2018-2024 so naslednji:

- ohranjanje in povečanje obsega vinogradniških površin,
- krčitev starih neekonomičnih vinogradov,
- sajenje primernih sort na določeno lego.

1.3 VSEBINSKI PROGRAM JSV PO STROKOVNIH NALOGAH V LETU 2020

- Selekcija vinske trte v vinorodnih deželah Podravje in Posavje.
- Zagotavljanje izhodiščnega razmnoževalnega materiala vinske trte v vinorodni deželi Podravje in Posavje.

2 PROGRAM PO STROKOVNIH NALOGAH

2.1 SELEKCIJA VINSKE TRTE V VINORODNIH DEŽELAH PODRAVJE IN POSAVJE

Dolgoročni cilji selekcije:

- izvedba pozitivne množične selekcije,
- pridobivanje novih klonov sort žlahtne vinske trte in podlag vinske trte za nadaljnje razmnoževanje, ki so:
 - prilagojeni na spremenjene podnebne razmere,
 - odpornejši na škodljive organizme, ki v naših podnebnih razmerah dajejo stalen in kakovosten pridelek ter pomembno vplivajo na večjo gospodarnost pridelave,
- revitalizacija nekaterih lokalnih populacij oziroma sort vinske trte z namenom ponuditi kakovostno vino s poudarjeno identiteto vinorodnega okoliša in
- dopolnjevanje sortne liste in trsnega izbora.

2.1.1 Vsebina in obseg naloge

Selekcija in pridobivanje novih klonov vinske trte se v vseh treh vinorodnih deželah izvaja neprekinjeno od leta 1958. Selekcija je odbira in izbira trt z želenimi lastnostmi za namene nadaljnega razmnoževanja. Seleksijsko delo temelji na genetsko raznolikih lokalnih populacijah, glavni namen in cilj je pridobivanje klonov žlahtne vinske trte in podlag ter vpis le-teh v sortno listo in trsni izbor. V naših razmerah odbran in potrjen material predstavlja izhodišče za pridelavo kakovostnih cepljenk ter kasneje kakovostnega pridelka. Osnova klonske selekcije je pozitivna množična selekcija, kjer odberemo posamezne trte, najprimernejše za nadaljnje razmnoževanje. V okviru klonske selekcije iz odbranih predklonskih kandidatov odberemo in potrdimo nove klone. V letu 2009 so bili potrjeni prvi slovenski kloni vinske trte, obenem pa se je pričel nov cikel klonske selekcije z namenom izbire novih klonov.

2.1.2 Metode dela

Postopek selekcije oziroma pridobitve novih sort poteka po veljavnih, in z ustreznimi pravilniki opredeljenih metodikah, ki so usklajene z mednarodno uveljavljeno certifikacijsko shemo za pridelavo zdravega razmnoževalnega materiala vinske trte (2008 OEPP/EPPO, Bulletin OEPP/EPPO Bulletin 38, 422-429). Pozitivna množična selekcija se izvaja po metodi, ki je objavljena v prilogi Pravilnika o trženju materiala za vegetativno razmnoževanje trte (Ur.l. RS št. 93/05). Preizkušanje in postopek uradnega potrjevanja novo odbranih klonov vinske trte potekata skladno z določili Zakona o semenskem materialu kmetijskih rastlin (Ur.l. RS št. 25/05), Zakona o zdravstvenem varstvu rastlin (Ur.l. št. 23/05) in Pravilnika o trženju materiala za vegetativno razmnoževanje trte (Ur.l. RS št. 93/05).

Postopek tako zajema:

- selekcijo klonov ali ekotipov, ki so bili pridobljeni s postopkom klonske selekcije,
- splošno oceno tehnološke vrednosti in prilagojenosti sorte (klona) našim podnebnim razmeram,
- ugotavljanje rodnega potenciala (elementov rodnosti),
- posebnosti glede poteka fenofaz ter odpornosti na gospodarsko pomembne bolezni (siva grozdna plesen) in odpornost na stresne razmere (pozeba, vodni stres) v naših podnebnih razmerah,

- mikrovinifikacije s kemijsko analizo mošta in vina ter senzorično oceno vina,
- določanje kakovostne stopnje vina posamezne sorte (klona),
- preverjanje zdravstvenega stanja (viroze, bakterioze, fitoplazme, bolezni lesa),
- pri podlagah ocena lastnosti, pomembnih za postopke razmnoževanja ter njihov vpliv na žlahtno sorto in ocena prilagojenosti na naše podnebne razmere.

V sklopu selekcijskega dela skupaj s sodelavci načrtujemo tudi izdelavo oziroma posodobitev Metode klonske selekcije.

2.1.2.1 Pozitivna množična selekcija

Pozitivna množična selekcija poteka v rodnih vinogradih in traja najmanj tri leta. Trte se pregleduje in ocenjuje le vizualno, iz populacije pa se izloča tuje trte in trte, ki kažejo bolezenske znake. Selekcija se izvaja dvakrat letno, praviloma junija in pred trgatvijo, ko se ocenjuje tudi tehnološka vrednost trt. Trte, ki ne kažejo bolezenskih znamenj in so v treh letih dobro ocenjene, se tako uporabi za pridelavo standardnega razmnoževalnega materiala ali za nadaljevalno klonsko selekcijo. Množično selekcijo se opravlja v sortno čistih vinogradih. To pa ni vedno mogoče pri selekciji lokalnih sort, ki so se ohranile kot posamezne trte v vinogradu. Sorte, na katerih bomo v letu 2020 izvajali pozitivno množično selekcijo, so navedene v Preglednici 2, Poglavlja 2.2.1. na strani 5.

Cilji pozitivne množične selekcije:

- izbira matičnih trt kategorije standard za nadaljnje razmnoževanje,
- izbira nadpovprečnih matičnih trt-elite za klonsko selekcijo.

Kazalniki za doseganje ciljev:

- število matičnih trt kategorije standard za nadaljnje razmnoževanje,
- število nadpovprečnih matičnih trt-elite za klonsko selekcijo,
- število vzdrževanih kolekcijskih nasadov, posajenih s starimi in lokalnimi sortami.

2.1.2.2 Klonska selekcija

Klonska selekcija je najvišja stopnja genetske in zdravstvene selekcije, ki se izvajata istočasno, z vsemi razpoložljivimi, sodobnimi in mednarodno priporočenimi postopki. V sklopu klonske selekcije se izvaja razmnoževanje in sajenje elit, potrebna spremljanja parametrov rasti in rodnosti ter mikrovinifikacije z organoleptično oceno in kemijskimi analizami vina. Vzporedno poteka zdravstvena selekcija vključno s serološkimi testi. Elitne trte, ki v postopku predklonske selekcije dosežejo najboljše tehnološke rezultate ter imajo ustrezne ampelografske značilnosti in neoporečno zdravstveno stanje, postanejo klonski kandidati, njihovo preverjanje pa se začne z vstopom v polno rodnost in poteka po postopku, ki je opisan pri metodi dela. Več o sortah, ki bodo v letu 2020 vključene v klonsko selekcijo, je navedeno v Preglednici 5, Poglavlja 2.2.2 na strani 8.

Cilji klonske selekcije vinske trte:

- novi potrjeni kloni sort in podlag,
- vpis klonov sort in podlag v sortno listo.

Kazalniki za doseganje ciljev:

- število novih potrjenih klonov sort in podlag vinske trte,
- število vpisanih klonov sort in podlag v sortno listo.

2.1.3 Letni cilji in kazalniki za doseganje letnih ciljev

2.1.3.1 Pozitivna množična selekcija v Podravju in Posavju

V letu 2020 bomo v sodelovanju s KIS ter FKBV nadaljevali s pozitivno množično selekcijo vinske trte v vinorodnih deželah Podravje in Posavje. Vsi izvajalci sodelujemo pri selekcijskem delu in si naloge smotno porazdelimo. S klonsko selekcijo bomo nadaljevali pri gospodarsko pomembnih sortah, te so: Rumeni muškat, Šipon, Sivi pinot, Laški in Renski rizling ter Muškat Ottonel. Pri teh sortah bomo po selekcijskem programu v letu 2020 izvedli naslednje delo:

- Pri sorti **Rumeni muškat** smo evidentirali starejše (30 let in več) vinograde zasajene s to sorto. V letu 2015 smo v vinogradu na lokaciji Goričak našli primerke lokalnih trt, kjer smo nabrali material za cepljenje. V letu 2015 smo nabrali material za cepljenje in v trsnici pridelali cepljenke, ki so bile v letu 2016 posajene pri zasebniku. V letu 2018 in 2019 smo opravili kontrolne preglede nasada

in podsajanje manjkajočih trt. V letu 2020 bomo nadaljevali s spremljanjem in kontrolnimi pregledi ter vodenjem selekcijskih knjig in pozitivno množično selekcijo.

- Pri sorti **Muškat Ottonel** smo evidentirali starejše vinograde (30 let in več), zasajene s to sorto. V letu 2015 smo na lokaciji Goričak našli primerke lokalnih trt, kjer smo nabrali material za cepljenje in pridelali cepljenke, ki so bile posajene v letu 2017 pri zasebniku. V letih 2018 in 2019 smo opravili kontrolne preglede nasada in podsajanje manjkajočih trt. V letu 2020 bomo nadaljevali s spremljanjem in pozitivno množično selekcijo ter kontrolnimi pregledi.
- Pri sorti **Šipon** smo evidentirali nekaj starejših (30 let in več) vinogradov zasajenih s to sorto. V letu 2015 smo iz izbranega vinograda v Zgornjem Gruškovju cepili material dveh trsov za cepljenje. Pridelane cepljenke smo posadili. V letu 2018 smo opravili kontrolne preglede in evidentirali prazna mesta. V letu 2019 smo podsadili prazna mesta in opravili kontrolni pregled. S spremljanjem in pozitivno množično selekcijo bomo nadaljevali v letu 2020.
- V vinogradu v Zgornjem Gruškovju smo našli tudi primerke lokalnih trt sort **Laški rizling, Dišeči traminec in Chardonnay**, ki smo jih cepili in v letu 2016 posadili za nadaljnje selekcijsko delo. V letih 2018 in 2019 smo podsadili manjkajoče trte in opravili kontrolne preglede. Z delom bomo nadaljevali v letu 2020.
- V letu 2020 bomo v Podravju in Posavju pregledali več lokacij za sorte, kjer še nimamo klonskih kandidatov (**Zeleni silvanec, Modri pinot, Rizvanec** in druge) oziroma izbor potrjenih klonov ni zadosten ali pa so posajene lokalne populacije, ki bi jih radi ohranili.

Preglednica 2: Pregled lokacij, kjer poteka pozitivna množična selekcija v Podravju in Posavju

LOKACIJA, LETO SAJENJA, OBDOBJE, GERK PID, POVRŠINA	SORTE oz. PODLAGE , ŠTEVILO
Lokacija: Goričak* Leto sajenja: 2016 (ZAČETEK 2014, ZAKLJUČEK 2026) Izvajalec: KGZ MB, KIS GERK PID: 3235935 Površina: ~0,5ha Ime lokacije: Prožinska vas+	Skupaj: Rumeni muškat, 600 trt
Lokacija: Goričak* Leto sajenja: 2016 (ZAČETEK 2014, ZAKLJUČEK 2026) Izvajalec: KGZMB, KIS Površina: ~0,5 ha Ime lokacije: Bizeljsko , GERK PID: 2998845+	Skupaj: Muškat Ottonel, 473 trt
Lokacija: Zgornje Gruškovje* Leto sajenja: 2016 (ZAČETEK 2014, ZAKLJUČEK 2026) Izvajalec: KGZ MB, KIS GERK PID: 1523290, 5820477, 1527458, 1525028 Površina: ~0,3 ha Ime lokacij: Ulm, Banovina, Dvorišče, Škrjanec +	Skupaj: Šipon, Sauvignon, Dišeči traminec in Chardonnay, 410 trt
Lokacija: različne lokacije v Posavju in Podravju (Haloze, Šalamenci...) (ZAČETEK 2018, ZAKLJUČEK 2026) Izvajalec: KGZ MB, KIS, FKBV	

Opomba: »*« - začetna lokacija selekcije, »+« - lokacija, kjer so posajeni klonski kandidati oziroma stare populacije

2.1.3.2 Klonska selekcija v Podravju in Posavju

V letu 2020 bomo v sodelovanju s KIS ter FKBV nadaljevali s klonsko selekcijo vinske trte v vinorodnih deželah Podravje in Posavje, kjer si naloge glede na oddaljenost lokacij smotno porazdelimo. S klonsko selekcijo bomo nadaljevali pri gospodarsko pomembnih sortah: Rumeni muškat, Šipon, Sivi pinot, Laški in Renski rizling ter Muškat Ottonel. Pri teh sortah bomo po selekcijskem programu v letu 2020 izvedli naslednje delo.

- Pri sorti **Laški rizling** je v selekciji po izvedenih testiranjih ostalo še **5 klonskih kandidatov**, ki so bili v zadnjih nekaj letih odbrani iz vinogradov na 3 lokacijah Kozar-Hercegovščak, Pečica-Brebovnik in Rujs-Brebovnik. V letu 2016 smo material posadili pri pridelovalcu P&F Jeruzalem Ormož. V letu 2017 smo začeli s spremljanjem in dosajevanjem materiala ter vodenjem selekcijskih knjig. Z delom bomo nadaljevali v letu 2020.
- Pri sorti **Rumeni muškat** bomo nadaljevali klonsko selekcijo pri **7 klonskih kandidatih**, ki so bili v zadnjih nekaj letih odbrani iz vinogradov na 2 lokacijah Litmerk in Vinski vrh. Dva klonska kandidata sta zastopana z majhnim številom. V letu 2015 smo jih bomo posadili v vinograd pri pridelovalcu P&F Jeruzalem Ormož. V letu 2019 smo nadaljevali s spremljanjem klonskih kandidatov in vodenjem selekcijskih knjig ter podsadili manjkajoče trte. V letu 2019 smo skupaj s KIS-om izvedli prve mikrovinifikacije. Potrebne osnovne analize z degustacijsko oceno vinifikacij iz leta 2019 bomo opravili v letu 2020. Z delom bomo nadaljevali v letu 2020, ko bomo spremljali parametre rasti in rodnosti ter opravili vinifikacije klonskih kandidatov in potrebne serološka testiranja.
- Pri sorti **Renski rizling** bomo nadaljevali klonsko selekcijo pri **2 klonskih kandidatih**, ki sta ostala v selekciji po opravljenih testiranjih. V letu 2015 so bile trte posajene pri zasebnem pridelovalcu. V letu 2017 so bila opravljena serološka testiranja, v letu 2018 smo vodili selekcijske

knjige, opravili prve mikroviniifikacije ter meritve parametrov rasti in rodnosti. V letu 2019 smo ponovili viniifikacije ter meritve parametrov rasti in rodnosti. Z delom bomo nadaljevali v letu 2020, ko ponovno planiramo tudi izvedbo mikroviniifikacij. Potrebne osnovne analize z degustacijsko oceno viniifikacij iz leta 2019 bomo opravili v letu 2020.

- Pri sorti **Sivi pinot** bomo nadaljevali klonsko selekcijo pri **5 klonskih kandidatih**, ki so bili v zadnjih nekaj letih odbrani iz vinogradov na lokaciji Zgornji Cerovec. V letu 2016 smo cepljenke posadili pri pridelovalcu P&F Jeruzalem Ormož. V letu 2017 smo evidentirali manjkajoče trte in pripravili del materiala za podsajenje. V letu 2018 smo pripravljene cepljenke posadili in dodatno cepili trte za podsajenje. V letu 2019 smo posadili manjkajoče trte. S spremljanjem klonskih kandidatov in z vodenjem selekcijskih knjig bomo nadaljevali v letu 2020.
- Pri sorti **Muškat Ottonel** bomo nadaljevali klonsko selekcijo pri **8 klonskih kandidatih**, ki so bili v zadnjih nekaj letih odbrani iz vinogradov na lokaciji Mihalovci-Piščaga. V letu 2015 smo trte v skladu z dogovorom posadili v vinograd pri pridelovalcu P&F Jeruzalem Ormož. V letu 2018 smo nadaljevali s spremljanjem in vodenjem selekcijskih knjig. Opravili smo tudi serološke teste in v letu 2019 potrebno podsajenje manjkajočih trt. Z delom bomo nadaljevali v letu 2020.
- Pri sorti **Šipon** bomo nadaljevali klonsko selekcijo pri **2 klonskih kandidatih**, ki sta ostala po testiranjih. Klonska kandidata sta posajena pri zasebnem pridelovalcu. V letu 2017 so bila opravljena serološka testiranja, v letu 2018 smo vodili selekcijske knjige, opravili prve mikroviniifikacije ter meritve parametrov rasti in rodnosti. Z delom bomo nadaljevali v letu 2020, ko ponovno planiramo tudi izvedbo mikroviniifikacij. Potrebne osnovne analize z degustacijsko oceno viniifikacij iz leta 2019 bomo opravili v letu 2020.
- Pri sorti **Traminec** je bil v letu 2014 evidentiran vinograd na lokaciji Janžev vrh, nastavljena je bila tudi selekcijska knjiga. Osnovni namen odbire je izmed lokalne izvorne populacije odbrati tipe traminca z manj zbitim in nekoliko manjšim grozdom. V letu 2017 se je nadaljevalo selekcijsko delo v tem vinogradu. Nabrali smo material za testiranje na virusne bolezni in pridelavo cepljenk ter opravili serološke teste. Za nadaljnje delo klonske selekcije se je uporabilo cca. 1.200 cepljenk. V letu 2018 je bil naveden material posajen v Radgonskih goricah. V letu 2019 smo vizualno pregledali izvorne trte na prvotni lokaciji. V naslednji cepilni sezoni bomo pripravili cepilni in razmnoževalni material za potrebno podsajenje. Med rastno dobo so bili opravljeni kontrolni pregledi razmnoženih trt klonskih kandidatov in pripravljene evidence. Z navedenim delom bomo nadaljevali v letu 2020, ko bomo vzpostavili tudi selekcijsko knjigo in popisali manjkajoče trte.
- Po seroloških testiranjih v letu 2014 so ostali še **4 klonski kandidati** sorte **Kraljevina**. Glede na dosedanje rezultate smo v letu 2017 opravili še dodatne serološke teste razmnoževalnega materiala, si pridelali cepljenke in na osnovi rezultatov dva najboljša kandidata v letu 2018 posadili v matični nasad Litmerk. V letu 2019 smo si pripravili potaknjence in bomo v letu 2020 poskušali zdravstveno stanje preveriti z neobvezno metodo (indeksiranja). V letu 2019 smo opravili zaključna serološka testiranja in naredili morfološke opise. V letu 2020 bomo nadaljevali z ureditvijo dokumentacije za uradno potrditev dveh klonov Kraljevine.
- V letu 2014 je bil pri sorti **Modra frankinja** material odbran na lokaciji Gadova Peč in očiščen z metodo tkivnih kultur, posajen na lokaciji Litmerk v matični vinograd. V manjšem številu so bili za primerjavo spremljanja na drugi lokaciji v letu 2018 klonski kandidati posajeni v Gorici pri Šmartnem. V letu 2015 so bili opravljeni serološki testi pri trtah, posajenih na lokaciji Litmerk, rezultati pri vseh klonskih kandidatih pa so bili negativni. V letu 2018 smo nadaljevali s spremljanjem fenofaz in pojavom bolezni ter vinificirali vseh **5 klonskih kandidatov** omenjene sorte. Analize vin smo opravili v letu 2019, ko smo v skladu z opisano metodo dela ponovili mikroviniifikacije ter meritve parametrov rodnosti in rasti. Potrebne analize z degustacijsko oceno bomo opravili v letu 2020, ko planiramo še eno mikroviniifikacijo in izdelavo morfoloških opisov ter urejanje potrebne dokumentacije.
- Na lokaciji Orešje (Bizeljsko) se je spremljala sorta **Rumeni plavec**. Zaradi majhnega števila klonskih kandidatov (po seroloških testih je ostal samo 1 kandidat) je bilo v letu 2015 dodatno odbranih 20 novih kandidatov, ki smo jih v letu 2018 nadalje spremljali, porezali material za testiranje in razmnoževanje. Pridelane cepljenke smo v letu 2019 skladiščili v hladilnici. V dogovoru z lastnikom bomo pripravljene cepljenke posadili v letu 2020 na lokaciji Jablance pri Kostanjevici. Rumeni plavec je kot ena izmed lokalnih sort zastopana v vinu Beli bizeljčan PTP.
- V letih 2015 in 2016 smo za posajene klonske kandidate **vzpostavili evidence in selekcijske knjige**. Vodenje selekcijskih knjig bomo nadaljevali v letu 2020. Seleksijski cilj bo odbira trt z bolj rahlim grozdom in zmernejšim pridelkom.
- V letu 2020 bomo v Podravju in Posavju pregledali več lokacij za sorte, kjer še nimamo klonskih kandidatov (**Zeleni silvanec, Modri pinot, Rizvanec** in druge) oziroma izbor potrjenih klonov ni zadosten ali pa so posajene lokalne populacije, ki bi jih radi ohranili.

Rezultati bodo objavljeni kot:

- letno poročilo naročniku,
- kot informacija na spletni strani KGZS–Zavoda Maribor in JSV,
- v obliki predavanj ali referatov na strokovnih srečanjih, delavnicah in posvetih,
- v obliki neposrednih informacij zainteresiranim pridelovalcem, javni službi kmetijskega svetovanja in ostalim uporabnikom.

Za uporabnike sta letno planirani delavnica in dan odprtih vrat, delo in rezultate pa po dogovoru predstavimo tudi manjšim skupinam zainteresiranih uporabnikov.

Preglednica 5: Pregled lokacij, kjer poteka klonska selekcija v Podravju

LOKACIJA, LETO SAJENJA, OBDOBJE, GERK PID, POVRŠINA	SORTE oz. PODLAGE , ŠTEVILO
Lokacija: Hercegovčak in Veliki Brebrovnik * Leto sajenja: 2016 (ZAČETEK 2009, ZAKLJUČEK 2021) Izvajalec: KGZ.MB, KIS GERK PID: 1526764 in 1538475 Površina: ~ 0,5 ha Ime lokacije: Gomila, GERK PID: 1525773+	Skupaj: 5 odbranih klonskih kandidatov sorte Laški rizling (176 trt)
Lokacija: Litmerk, Vinski vrh Leto sajenja: 2015 (ZAČETEK 2009, ZAKLJUČEK 2021)* Izvajalec: KGZ MB, KIS, FKBV GERK PID: 3265244 in 1523963 (~0,12) Površina: 0,10 ha Ime lokacije: Svetinje, GERK PID:5565458+	Skupaj: 7 odbranih klonskih kandidatov sorte Rumeni muškat (225 trt)
Lokacija: Katan Police* Leto sajenja: 2015 (ZAČETEK 2009, ZAKLJUČEK 2021) Izvajalec: KGZ MB, KIS, FKBV GERK PID: 1713728 Površina: ~0,02 ha Ime lokacije: Pavlovski vrh, GERK PID:	Skupaj: 2 odbrana klonska kandidata sorte Renski rizling (50 trt)
Lokacija: Zgornji Cerovec* Leto sajenja: 2016 (ZAČETEK 2009, ZAKLJUČEK 2021) Izvajalec: KGZ MB, KIS GERK PID: 3265575 Površina: ~0,08 ha Ime lokacije: Krč, GERK PID: 5820578+	Skupaj: 5 odbranih klonskih kandidatov sorte Sivi pinot (205 trt)
Lokacija: Mihalovci Piščaga* Leto sajenja: 2016 (ZAČETEK 2009, ZAKLJUČEK 2021) Izvajalec: KGZ MB, KIS GERK PID: 1526426 Površina: ~0,14 ha Ime lokacije: Litmerk, GERK PID:3727881+	Skupaj: 8 odbranih klonskih kandidatov sorte Muškat Ottonel (285 trt)
Lokacija: Jeruzalem, Dvorišče* Leto sajenja: 2016 (ZAČETEK 2009, ZAKLJUČEK 2021) Izvajalec: KGZ MB, KIS GERK PID: 1527458 Površina: ~0,03 ha Ime lokacije: Pavlovski vrh, GERK PID:3093743 +	Skupaj: 2 odbrana klonska kandidata sorte Šipon (98 trt)
Lokacija: Janžev vrh* (ZAČETEK 2014, ZAKLJUČEK 2026) Izvajalec: KGZ MB, KIS, FKBV GERK PID:	

Površina: ~1,0 ha Leto sajenja: 2018 Površina: ~0,5,0 ha Ime lokacije: Radgonske gorice, GERK PID: ? +	Skupaj: Traminec cca. 1.200 trt
Lokacija: različne lokacije v Posavju in Podravju (Haloze, Šalamenci...) (ZAČETEK 2018, ZAKLJUČEK 2026) Izvajalec: KGZ MB, KIS, FKBV	

Opomba: »*« - začetna lokacija selekcije, »+« - lokacija, kjer so posajeni klonski kandidati oziroma stare populacije

Preglednica 6: Pregled lokacij, kjer poteka klonska selekcija v Posavju

LOKACIJA, LETO SAJENJA, OBDOBJE, GERK PID, POVRŠINA	SORTE oz. PODLAGE , ŠTEVILO
Lokacija: Pleterje* (ZAČETEK 2004, ZAKLJUČEK 2019) Izvajalec: KGZ.MB, KIS GERK PID: 1501633 Površina: ~ 0,3 ha Ime lokacije: Drča Leto sajenja: 2018 Površina: ~ 0,06 ha, GERK PID: 4157605 Ime lokacije: pri STS Ivanjkovci+	Skupaj: 2 odbrana klonska kandidata sorte Kraljevina (300 trt) Skupaj: 2 posajena kandidata Kraljevine v postopku urejanja dokumentacije (194 trt)
Lokacija: Litmerk Leto sajenja: 2014 (ZAČETEK 2014, ZAKLJUČEK 2027) Izvajalec: KGZ MB, KIS GERK PID: 4157605 Površina: ~ 0,03ha Ime lokacije: lokacija pri STS Ivanjkovci	Skupaj: 5 odbranih klonskih kandidatov sorte Modra frankinja (96 trt)
Lokacija: Orešje, Jablance pri Kostanjevici (ZAČETEK 2013, ZAKLJUČEK 2026) Izvajalec: KGZ MB, KIS GERK PID: 2539145 Površina: ~0,8 ha Ime lokacije: Orešje, Jablance	Skupaj: 21 odbranih klonskih kandidatov sorte Rumeni plavec (700 trt)

Opomba: »*« - začetna lokacija selekcije, »+« - lokacija, kjer so posajeni klonski kandidati oziroma stare populacije

3 ZAGOTAVLJANJE IZHODIŠČNEGA MATERIALA VINSKE TRTE V VINORODNIH DEŽELAH PODRAVJE IN POSAVJE

Dolgoročni cilji in dolgoročni kazalniki:

- zagotavljanje baznih cepičev potrjenih slovenskih klonov vinskih sort za slovenske trsničarje,
- zagotavljanje baznih podlag za slovenske trsničarje,
- zagotavljanje baznih trsnih cepljenk potrjenih slovenskih klonov za slovenske trsničarje.

3.1 FINANČNO OVREDNOTENJE STROŠKOV DELA IN MATERIALNIH STROŠKOV

Izhodiščni razmnoževalni material se zagotavlja v baznih vinogradih (pridelava cepičev), v baznem matičnjaku (pridelava ključev podlag) in v bazni trsnici s pridelavo baznih trsnih cepljenk. Posajene trte v baznih matičnih nasadih in izvorne matične trte **v repozitoriju 39 potrjenih slovenskih klonov** pomenijo za vinogradništvo izhodiščni material visoke genetske in zdravstvene vrednosti. V matičnih nasadih in repozitoriju klonov se poleg klasične tehnološke oskrbe stalno izvaja ukrepe vzdrževalne selekcije matičnih rastlin. Pridelava trsnih cepljenk kategorije baza poteka izključno v selekcijsko trsničarskih središčih, cepljenke pa so namenjene za sajenje novih matičnih vinogradov, ki služijo za pridelavo cepičev kategorija certificiran in s tem zagotavljanje pridelave uradno potrjenega razmnoževalnega materiala. Izvajanje naloge je tako nujno za oskrbo trsničarjev in vinogradnikov, ki se odločijo za sajenje matičnih vinogradov.

V matičnem vinogradu izvajamo kompletno letno oskrbo matičnih trsov, programa zdravstvenega varstva rastlin pred boleznimi in škodljivci, redna škropljenja s poudarkom na posebnem nadzoru nad trsnimi rumenicami, do redne oskrbe tal. V sodelovanju z uradnim organom za potrjevanje (KIS) se v postopku uradnega potrjevanja vsakoletne pridelave baznih cepičev naših klonov opravljajo tudi redni terenski kontrolni pregledi matičnih trsov ter jemljejo vzorci za predpisana laboratorijska testiranja na virusne bolezni trte. V baznem vinogradu v **Litmerku** je tako posajeno **3.421 trt 29 potrjenih klonov 10 sort**: Sauvignon SI-1, SI-2, SI-3, Radgonska ranina SI-4, SI-5, SI-6, SI-7, Dišeči traminec SI-8, SI-9, SI-10, Laški rizling SI-11, SI-12, SI-13, SI-41, Šipon SI-14, SI-15, SI-16, SI-17, SI-18, Beli pinot SI-19, SI-20, Chardonnay SI 21, SI-39, SI-40, Renski rizling SI-22, SI-23, SI-24, Žametovka SI-25 in Ranfol SI-38. V manjši količini so v kolekciji posajeni tudi kloni STS Vrhpolje (282 trt) in klonski kandidati Modre frankinje (96 trt), v letu 2018 pa sta bila posajena še dva klonska kandidata Kraljevine (194 trt).

V baznem matičnjaku podlag se opravlja redna vzdrževalna selekcija baznih matičnih trsov in kompletna oskrba nasada vključno z že navedenimi kontrolni pregledi v sodelovanju z uradnim organom za potrjevanje razmnoževalnega materiala. V **matičnjaku Litmerk** je po **delni krčitvi** zaradi težav s prodajo ključev podlag (kriza v trsničarstvu, stalni kupec P&F nehal s cepljenjem, zmanjšano povpraševanjem po baznem sadilnem materialu) posajeno 1.625 trt, od tega 1.363 trsov podlage K 5BB kl. 13-15 Gm, 128 trsov podlage 6M in 134 trsov podlage 8BČ. Pridelava ključev podlag, ki so v obeh selekcijskih središčih potrebni za zagotavljanje sadilnega materiala kategorije „baza“, je v prihodnje zaradi intenzivne oskrbe, padanja cen ključev podlag in težav s prodajo razmnoževalnega materiala smiselna v nekoliko zmanjšanem obsegu. Na ta način pridobljena površina se potem lahko v prihodnje nameni za obnovo matičnjaka z baznimi korenjaki drugih aktualnih sort podlag, ki bodo ustrezali kategoriji materiala „baza“ in bi prišle v rodnost, ko bo obstoječi del nasada nerentabilen in bo poteklo tudi potrjeno za uradno pridelavo potrjenih ključev podlag posajenega sortimenta že navedene kategorije „baza“.

V repozitoriju so v povsem izoliranih razmerah posajene referenčne trte vseh potrjenih klonov, brezvirusne indikatorske rastline ter novo razmnoženi potaknjenci. V letu 2018 smo obnovili repozitorija potrjenih klonov in brezvirusnih trsnih indikatorskih rastlin, tako da bo v letu 2020 potrebna intenzivna oskrba vseh rastlin v rastlinjaku. V bazni trsnici (GERK: 5266708) pa poteka razmnoževanje 29 klonov po naročilu trsničarjev ali ostalih kupcev baznega materiala, v letošnjem letu pa smo zaznali ponovni pojav krize v tej panogi. Tudi pri razmnoževanju sadilnega materiala gre poleg izvajanja strokovnega dela in rednih kontrolnih pregledov za klasično oskrbo trsnice. **V letu 2020 načrtujemo cepljenje med 15.000 do 20.000 trt.**

Rezultati bodo objavljeni kot:

- letno poročilo naročniku,
- kot informacija na spletni strani KGZS–Zavoda Maribor in spletni strani JSV,
- v obliki predavanj ali referatov na strokovnih srečanjih, delavnicah in posvetih in
- v obliki neposrednih informacij zainteresiranim pridelovalcem, javni službi kmetijskega svetovanja in ostalim uporabnikom.

Za uporabnike sta letno planirani dve delavnici, delo in rezultate pa po dogovoru predstavimo tudi manjšim skupinam zainteresiranih uporabnikov.

3.1.2 Metode dela

Vzdrževalna selekcija v baznem matičnem vinogradu poteka skladno z določili Zakona o semenskem materialu kmetijskih rastlin (Ur.l. RS št. 25/05), Zakona o zdravstvenem varstvu rastlin (Ur.l. RS št. 23/05) ter Pravilnika o trženju materiala za vegetativno razmnoževanje trte (Ur.l. RS št. 93/05).

Preglednica 13: Podatki o matičnih nasadih za nalogo Zagotavljanje izhodiščnega materiala v Podravju in Posavju

LOKACIJA, LETO SAJENJA, OBDOBJE, GERK PID, POVRŠINA	SORTE oz. PODLAGE , ŠTEVILO
Lokacija: Litmerk Leto sajenja: 2005, 2006, 2008, 2014 (ZAČETEK 2005, ZAKLJUČEK 2025) Izvajalec: KGZ MB GERK PID: 4157605 Površina: 1,37 ha Ime lokacije: matični nasad potrjenih klonov	Skupaj: 3.993 trt: 16 sort, 39 slovenskih klonov, 5 klonskih kandidatov Modre frankinje in 2 klonska kandidata Kraljevine
Lokacija: Mihalovci Leto sajenja: 2005 (ZAČETEK 2005, ZAKLJUČEK 2025) Izvajalec: KGZ MB GERK PID: 4030159 Površina: 1,30 ha, zasajena površina:0,65 ha Ime lokacije: matičnjak baznih podlag	Skupaj: 1.363 trt baznih podlag K5BB kl. 13-15 Gm ter 128 trt 6M in 134 trt 8BČ.

Pripravila:

mag. Tanja Vaupotič

vodja STS Ivanjkovci